

NEKE FENOMENOLOŠKE KARAKTERISTIKE KRIVIČNIH DJELA UBISTVA I SANKCIONIRANJE NJIHOVIH UČINITELJA

Dr. sc. Vedad Gurda, vanredni profesor

Pravni fakultet Univerziteta u Tuzli

Amar Lukavačkić, MA, asistent

Pravni fakultet Univerziteta u Tuzli

SAŽETAK

Predmetom istraživanja ovog rada bile su pojedine karakteristike osnovnog i kvalifikovanih oblika krivičnog djela ubistva (N=109), čije je učinjenje svojim osuđujućim presudama u periodu 2009-2019. utvrdio Kantonalni sud u Tuzli, kao jedini stvarno i mjesno nadležni sud za procesuiranje datih krivičnih djela na području Tuzlanskog kantona u prvom stepenu. Također su analizirane i sankcije koje su izricane učiniteljima ovih krivičnih djela (N=122) te neka obilježja krivičnog postupka. S tim u vezi, utvrđeno je da je veći broj ubistava na području Tuzlanskog kantona izvršen upotrebom hladnog oružja, u gradskim sredinama i u javnom prostoru (ulica, trg, park itd.). Kada je riječ o temporalnim odrednicama ovih krivičnih djela značajan dio istih počinjen je u noćnim satima ili iza ponoći, najčešće ponedjeljkom i subotom te tokom mjeseca jula. Nešto više od dvije trećine krivičnih postupaka unutar kojih je procesuirano krivično djelo ubistva okončano je primjenom instituta sporazuma o priznanju krivnje i izjašnjavanja o krivnji, kao skraćenih formi postupanja, a tek 32% predmeta je završeno u redovnoj krivičnoj proceduri. Na kraju, prema 65% učinitelja krivičnog djela ubistva izrečena je kazna zatvora ispod posebnog minimuma (< 5 god.), odnosno primjenjen je institut ublažavanja kazne te se može konstatirati kako je nadležni sud baštiniio relativno blagu politiku sankcioniranja učinitelja odnosnog krivičnog djela. Za više od polovine učinitelja (59,8%) uz kaznu zatvora izrečena je neka od mjera sigurnosti i to pretežno mjera oduzimanja predmeta.

Ključne riječi: ubistva na području Tuzlanskog kantona, suđenje, kazne, sredstvo izvršenja, vrijeme i mjesto izvršenja

1. Uvod

Prema posljednjim podacima *United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC)* tokom 2017. godine u svijetu je izvršeno 464.000 ubistava. Najveći udio od 173.000 ili 37,4% ubistava registrovan je u Americi, a najmanji u Okeaniji (1.000 ili 0,2%). Nešto više od trećine, odnosno 163.000 (35,1%) ubistava zabilježeno je na području Afrike, dok je na prostoru Azije zabilježeno 104.000 (22,5%) ubistava iako je riječ o kontinentu sa najmnogoljudnijom populacijom. Broj žrtava ubistva u Evropi tokom 2017. godine iznosio je 22.000 ili 4,7%. Ukoliko se posmatra socijalna etiologija ubistava i kontekst u kojem su se ona dogodila primjetno je kako konvencionalne kriminalne aktivnosti u globalnim razmjerama predstavljaju daleko veće uzročnike smrti u odnosu na oružane sukobe i terorizam zajedno, a što potvrđuju podaci da je u posmatranoj godini od 464.000 žrtava ubistva širom svijeta oko 89.000 osoba ubijeno u oružanim sukobima a 26.000 su bile žrtve terorističkog nasilja. Dodatno, procjenjuje se da je od početka XXI vijeka (u periodu 2000-2017.) organizovani kriminal bio podjednako fatalan uzročnik smrti kao i oružani sukobi te da je u ovom razdoblju približno po jedan milion ljudi širom svijeta stradalo od svakog od ova dva oblika nasilja. Štaviše, zabilježeno je da je tokom 2017. godine 19% svih ubistava u globalnim okvirima bilo povezano sa organizovanim kriminalom i djelovanjem kriminalnih bandi.¹ Na kraju, 4,4% svih ubistava u Evropi i čak 8,8% takvih krivičnih djela na području Amerika predstavljaju ubistva koja su učinjena kao posljedica razbojništva.²

Kada je riječ o stopi žrtava ubistva na 100.000 stanovnika u 2017. godini najveća stopa registrovana je u Americi (17.2), potom Africi (13.0), Evropi (3.0), Okeaniji (2.8) te Aziji (2.3), dok je prosječna stopa na globalnom svjetskom nivou iznosila 6.1. Posmatrano po pojedinim državama najveća prosječna stopa je zabilježena u Salvadoru (62.1), Jamajki (57.0), Hondurasu (41.7) i Brazilu (30.5), a najmanja u Singapuru (0.2).³

---

1 *Global Study on Homicide: Executive Summary*, United Nations Office on Drugs and Crime, Vienna, 2019., str. 12

2 *Global Study on Homicide: Understanding Homicide (Typologies, Demographic Factors, Mechanisms and Contributors)*, United Nations Office on Drugs and Crime, Vienna, 2019., str. 36

3 *Global Study on Homicide: Homicide Trends, Patterns and Criminal Justice Response 2019*, United Nations Office on Drugs and Crime, Vienna, 2019., str. 12, 13

Stope ubistava u evropskim subregionima uglavnom su ispod globalnog prosjeka i, osim u istočnoj Evropi, stalno se smanjuju od početka 1990-ih. U Istočnoj Evropi (koja uključuje i Rusku Federaciju) stopa ubistava prvobitno se udvostručila u prvoj polovini 1990-ih (razdoblju ekonomske i socijalne transformacije nakon pada komunizma), a onda je fluktuirala do 2002., da bi potom konstantno padala. No, i pored tog pada stope ubistava u istočnoevropskim državama, posebno onim sa prostora bivšeg SSSR-a, su najveće na tlu Starog kontinenta, što se, između ostalog, objašnjava tradicionalno velikom stopom konzumacije alkohola u ovim državama.⁴ S tim u vezi, najveća stopa ubistava u Evropi tokom 2017. godine zabilježena je u Rusiji (9.20), Ukrajini (6.20), Litvaniji (4.50) i Latviji (4.20), a najmanja u Češkoj Republici i Kipru (0.60), Norveškoj i Švicarskog (0.50) te Luksemburgu (0.30). Stopa ubistava u državama sa prostora bivše Jugoslavije kreće se ispod evropskog prosjeka i u prethodno spomenutoj godini ona je iznosila 2.40 u Crnoj Gori, 1.50 u Sjevernoj Makedoniji, 1.10 u Srbiji i Hrvatskoj te 0.90 u Sloveniji.⁵ Prosječna stopa ubistava u zapadnoevropskim državama je bila 1.0.⁶

U Bosni i Hercegovini stopa ubistava na 100.000 stanovnika je niža kako u odnosu na prosječnu stopu na globalnom nivou, tako i u odnosu na prosječnu stopu na tlu evropskog kontinenta te je u 2017. godini iznosila 1.2. Ono što je također bitno naglasiti jeste da se još od 2000. godine u našoj zemlji bilježi gotovo konstantni pad ovog oblika nasilničkog kriminaliteta. Prema podacima UNODC-a 2000. godine je registrovana stopa od 2.6, odnosno 99 ubistava, 2001. godine stopa od 2.2 i 82 ubistva, a 2003. godine stopa od 2.4 i 90 ubistava, da bi 2015. godine posmatrani indeksi pali na 1.6. i 57 ubistava, 2016. godine na 1.3 i 45 ubistava te 2017. godine na 1.2 i 42 ubistva.⁷

Zbog svojih brutalnih posljedica krivično djelo ubistva konstantno pobuđuje pažnju kako domaće, tako posebno inostrane naučne javnosti te se produciraju mnoga istraživanja koja imaju za cilj istražiti i osvijetliti različite uzročnike i manifestne forme ovog oblika kriminaliteta, karakteristike i međusobne veze njegovih žrtava i uči-

---

4 *Ibid.*, str. 33

5 <https://www.indexmundi.com/facts/indicators/VC.IHR.PSRC.P5/rankings> (pristup: 27.02.2020)

6 *Global Study on Homicide: Homicide Trends, Patterns and Criminal Justice Response 2019*, United Nations Office on Drugs and Crime, Vienna, 2019., str. 17

7 Vidi: https://dataunodc.un.org/GSH_app (pristup: 29.01.2020. godine)

nitelja, kao i načine društvenog odgovora na ovaj oblik asocijalnog ponašanja, odnosno načine sankcioniranja njegovih učinitelja itd. U okviru ovog rada istražiti će se određena fenomenološka obilježja krivičnog djela ubistva te načini sankcioniranja njegovih učinitelja na području Tuzlanskog kantona.

2. Kratki prikaz nekih dosadašnjih istraživanja

Navedena pitanja izazivala su interes mnogih istraživača te se u savremenoj (posebno inostranoj) literaturi susreće mnoštvo studija koje su posvećene istraživanju različitih etioloških i fenomenoloških obilježja krivičnog djela ubistva širom svijeta, kao i sankcioniranju njihovih učinitelja. Tako su, primjera radi, Ch. Diem i J. Pizarro,⁸ zatim S. Bridges, K. Tatum i J. Kunselman⁹ te A. Fegadel i K. Heide¹⁰ istraživali obilježja i različite pojavne forme porodičnih ubistava i ubistava između intimnih partnera. C. Ferguson i drugi¹¹ te M. Delisi i A. M. Scherer¹² su se bavili istraživanjima različitih determinanti serijskih i višestrukih ubistava, dok su A. Gallup-Black¹³ i L. Riddick i drugi¹⁴ analizirali određena prostorna obilježja ovog oblika nasi-

-
- 8 Diem, Ch., Pizarro, J., *Social Structure and Family Homicides*, Journal of Family Violence, vol. 25, no. 5/2010, str. 521-532
- 9 Bridges, S., Tatum, K., Kunselman, J., *Domestic Violence Statutes and Rates of Intimate Partner and Family Homicide: A Research Note*, Criminal Justice Policy Review, vol. 19, no. 1/2008, str. 117-130
- 10 Fegadel, A., Heide, K., *Offspring Perpetrated Familicide: Examining Family Homicides Involving Parents as Victims*, International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology, vol. 61, no 1/2017, str. 6-24
- 11 Ferguson, C., White, D., Cherry, S., Lorenz, M., Bhimani, Z., *Defining and Classifying Serial Murder in The Context of Perpetrator Motivation*, Journal of Criminal Justice, vol. 31, no. 3/2003, str. 287-292
- 12 Delisi, M., Scherer, A. M., *Multiple Homicide Offenders: Offense Characteristic, Social Correlates and Criminal Careers*, Criminal Justice and Behavioral, vol. 33, no. 3/2006, pp.
- 13 Gallup-Black, A., *Twenty Years of Rural and Urban Trend in Family and Intimate Partner Homicide: Does Place Matter?*, Homicide Studies, 2005., str. 149-173
- 14 Riddick, L. et al., *Homicide in Alabama: An Analysis of Urban, Suburban and Rural Murders in the Deep South*, Forensic Science International, vol. 40, no. 2/1989, str. 105-122

lničkog kriminaliteta. Adinkrah, M.¹⁵ te J. Mouzos i C. Rushforth¹⁶ su, između ostalog, istraživali vremenske determinante ubistava, a K. M. Heide i T. A. Petee¹⁷ su svoju istraživačku pozornost usmjerili kao istraživanju oružja i sredstava izvršenja ovog krivičnog djela. Na kraju, B. D. Johnson, S. Van Wingerden i P. Nieuwbeerta¹⁸ kao i K. Auerhahn¹⁹ su analizirali načine sankcioniranja i učinke krivičnih sankcija na učinitelja krivičnog djela ubistva.

Etiološka i fenomenološka obilježja različitih oblika krivičnog djela ubistva, karakteristike njihovih učinitelja i žrtava, kao i načini njihovog procesuiranja i sankcioniranja bili su predmetom istraživanja i u susjednoj Republici Hrvatskoj. Tako su I. Kovčo,²⁰ E. Kordić i M. Kondor-Langer,²¹ I. Kovčo Vukadin i J. Vukosav²² te M. Draganić i drugi²³ istraživali vremenske determinante ovog krivičnog djela, a E. Kordić i M. Kondor-Langer,²⁴ J. Pavliček, L. Milivojević Antoliš i A. Matijević²⁵ prostorna obilježja krivičnog djela ubistva. J. Pavliček, T.

15 Adinkrah, M., *Women who kill their husbands: Matricides in contemporary Ghana*, *Agressive Behaviour*, 33, 2007., str. 526-536.

16 Mouzos, J., Rushforth, C., *Family Homicide in Australia, Trends and Issues in Crime and Criminal Justice*, 2003., str. 1-6.

17 Heide, K. M., Petee, T. A., *Weaapons Used By Juveniles and Adult Offender in US Parricide Cases*, *Journal of Interpersonal Violence*, vol. 22, no 11, 2007,

18 Johnson, B., Van Wingerden, S., Nieuwbeerta, P., *Sentencing Homicide Offenders in the Netherlands: Offender, Victim and Situational Influences in criminal Punishment*, *Criminology*, 4, 2010, str. 981-1018

19 Auerhahn, K., *Just another crime? Examining disparity in homicide sentencing*, *Sociological Quarterly*, 2007, str. 277-313

20 Kovčo, I., *Razlike u nekim socio-ekonomskim, fenomenološkim i penološkim obilježjima počinitelja kaznenog djela ubojstva različitog spola*, doktorska disertacija, Zagreb, 1997.

21 Kordić, E., Kondor-Langer, M., *Vremenska i prostorna obilježja ubojstava u obitelji u RH*, *Kriminalistička teorija i praksa*, vol. 3, br. 2/2016, str. 227-255

22 Kovčo Vukadin, I., Vukosav, J., *Obiteljska ubistva kao fatalni oblik obiteljskog nasilja u: Psihologija nasilja i zlostavljanja*, *Osijek*, 2006., str. 73-88

23 Draganić, M., Kovačević, D., Mužinić, L., Sušac, N., *Alkohol kao kriminogeni čimbenik kod ubojstva i pokušaja ubojstva*, *Ljetopis socijalnog rada*, br. 2/2016, str. 312

24 Kordić, E., Kondor-Langer, M., *Vremenska i prostorna obilježja ubojstava u obitelji u RH*, *Kriminalistička teorija i praksa*, vol. 3, br. 2/2016, str. 227-255

25 Pavliček, J., Milivojević Antoliš, L., Matijević, A., *Neke rodne karakteristike počinitelja ubojstava i pokušaja ubojstava u obitelji*, *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb)*, vol. 19, broj 2/2012, str. 922

Ljubin Golub i M. Kondor Langer²⁶ te M. Draganić i drugi²⁷ su se, između ostalog, bavili i istraživanjem sredstava učinjenja predmetnog krivičnog djela. Na kraju, izvestan broj radova bio je posvećen i istraživanjima pojedinih aspekata krivičnog postupka unutar kojeg je došlo do procesuiranja odnosno krivičnog djela (Prpić i dr. te M. Kondor-Langer)²⁸ te pojedinih sudskih odluka, kao i zakonske i sudske politike sankcioniranja učinitelja krivičnog djela ubistva (D. Kos i O. Mittermayer).²⁹

Istraživanjima pretežno etioloških, ali i nekih fenomenoloških obilježja krivičnih djela ubistva bavili su se i pojedini srbijanski autori, poput Z. Đurđevića³⁰ te R. Kovačevića i B. Kecmana.³¹

Na kraju treba istaći da postoji jako malo istraživanja koja su bila posvećena ispitivanju etiologije i fenomenologije homicidnih delikata te karakteristikama njihovih učinitelja u Bosni i Hercegovini. Riječ

---

26 Pavliček, J., Ljubin Golub, T., Kondor Langer, M., *Kriminološke i kriminalističke karakteristike ubojstava i pokušaja ubojstava policijskih službenika*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 18, broj 2/2011, str. 744

27 Draganić, M., Kovačević, D., Mužinić, L., Sušac, N., *Alkohol kao kriminogeni čimbenik kod ubojstva i pokušaja ubojstva*, Ljetopis socijalnog rada, br. 2/2016, str. 312

28 Prpić, R., Gluščić, S., Kondor-Langer, M., *Obiteljska ubojstva: pojedini aspekti kaznenog postupka*, Policijska i sigurnost (Zagreb), br. 4/2016, str. 321-329; Kondor-Langer, M., *Obiteljska ubojstva: ranije delinkventno ponašanje i tijekom kaznenog postupka*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 22, br. 1/2015, str. 153-183

29 Kos, D., *Zakonska i sudska politika kažnjavanja županijskih sudova u Republici Hrvatskoj - ubojstvo, razbojništvo i teško djelo protiv sigurnosti javnog prometa*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 11, broj 2/2004, str. 435-474; Mittermayer, O., *Presude na Županijskom sudu u Zagrebu za kazneno djelo ubojstva i teškog ubojstva od 1998. do 2002. godine*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 14, broj 1/2007, str. 77-140

30 Đurđević, Z., *Krivična dela ubistva: etiološke i fenomenološke karakteristike*, Službeni glasnik, Beograd, 2014, str. 343-350

31 Kovačević, R., Kecman, B., *Psihopatološka i kriminološka obeležja počinitelaca ubistva u porodici*, Engrami, br. 1-2, 2003, str. 6-15; Kovačević, R., Kecman, B., *Ubistvo u porodici*, Institut za kriminološka i sociološka istraživanja u Beogradu, Beograd, 2006., str. 40-51

je o istraživanjima D. Jovanovića i drugih³² te S. Samardžić³³ pri čemu su i ova istraživanja bila prevalentno usmjerena ka razmatranju različitih obilježja učinitelja krivičnog djela ubistva, kao i raznovrsnim uzročnicima istog. Prema nama dostupnim saznanjima do sada nisu producirana istraživanja o načinu procesuiranja ovih krivičnih djela te sudskoj politici sankcioniranja učinitelja ubistva na prostoru Bosne i Hercegovine.

3. Metodološki okvir i rezultati predmetnog istraživanja

Predmetom ovog istraživanja bila je analiza 109 osuđujućih presuda koje su u periodu od 2009. do 2019. godine izrečene optuženim za učinjenje osnovnog i kvalifikovanih oblika ubistva iz čl. 166. KZ FBiH pred Kantonalnim sudom u Tuzli, kao sudom koji je stvarno i mjesno nadležan za procesuiranje datih krivičnih djela na području Tuzlanskog kantona u prvom stepenu. Istraživanjem su obuhvaćene gotovo sve sudske odluke kojima su optuženi oglašeni krivim za učinjenje ubistva u naznačenom periodu. U učinjenju posmatranih krivičnih djela učestvovala su 122 osobe od čega 114 kao (sa)učinitelji, a 8 u statusu saučesnika u užem smislu (podstrekača ili pomagača).

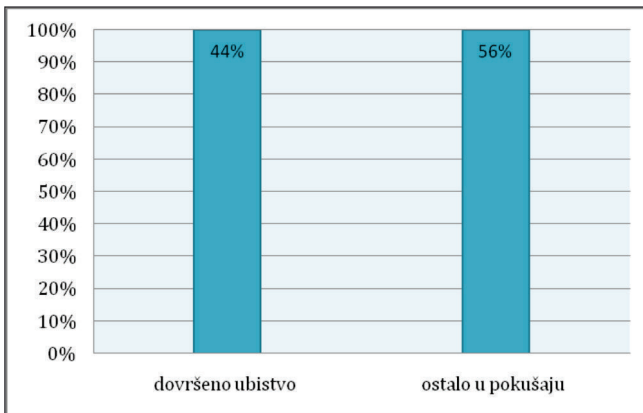
Cilj istraživanja bio je na temelju sudskih odluka sagledati i istražiti neke (fenomenološke) karakteristike posmatranih krivičnih djela ubistva, kao što su vrste procesuiranih krivičnih djela ubistva, (ne)dovršenost datih krivičnih djela, način njihovog učinjenja u smislu individualnog učinjenja ili učinjenja u saučesništvu, mjesto učinjenja, sredstvo učinjenja i vrijeme učinjenja. Daljni cilj bio je istražiti pojedine karakteristike krivičnog postupka, odnosno način procesuiranja učinitelja predmetnih krivičnih djela u smislu da li je protiv njih proveden redovni krivični postupak ili su korištene sumarne

32 Jovanović, D., Novaković, M., Medenica, S. Petrović, N., Salamadić, A., *Analiza uticaja socioekonomskih faktora na strukturu ličnosti ubica*, Biomedicinska istraživanja, br. 3/2012, str. 13-23; Jovanović, D., Novaković, M., Petrović, N., Salamadić, A., *Analiza povezanosti kriminalnog ponašanja sa demografskim, porodičnim i psihosocijalnim faktorima*, Biomedicinska istraživanja, br. 2/2015, str. 169-177; Jovanović, D., *Analiza povezanosti kriminalnog ponašanja sa psihičkim osobinama počinitelja krivičnih djela*, Biomedicinska istraživanja, br. 2/2018, str. 169-177

33 Samardžić, S., *Žene kao počinioci krivičnog djela ubistva i zločin čedomorstva*, Engrami, br. 2/2008, str. 15-20

(skraćene) forme postupanja, ukoliko su korištene sumarne forme istražiti koje od njih itd. Na kraju, posljednji cilj istraživanja bio je sagledati i analizirati neke od parametara vezanih za sankcioniranje učinitelja krivičnog djela ubistva, kao što su, primjera radi, vrste i obim krivičnih sankcija koje su izricane učiniteljima datog krivičnog djela, način odmjeravanja kazne u redovnoj i skraćenoj proceduri, primjena općih zakonskih osnova za ublažavanje kazne itd.

Motiv za sprovođenje odnosno istraživanja vezan je za činjenicu da, kako je ranije istaknuto, postoji jako malo istraživanja koja su za predmet svoga proučavanja imala određena kriminološka obilježja krivičnih djela ubistva i njihovih učinitelja u Bosni i Hercegovini. Također, prema nama dostupnim saznanjima do sada nije producirano niti jedno istraživanje vezano za sankcioniranje učinitelja ovih krivičnih djela u našoj državi. Na kraju, ne postoji niti jedno istraživanje u okviru kojeg je analizirana etiologija i fenomenologija krivičnih djela ubistva na području Tuzlanskog kantona, kao najmnogoljudnijeg kantona u Federaciji Bosne i Hercegovine te je intencija autora predmetnog istraživanja bila da se njime bar djelimično prošire horizonti spoznaje o nekim fenomenološkim obilježjima ovih najbrutalnijih krivičnih djela i načinu sankcioniranja njihovih učinitelja.

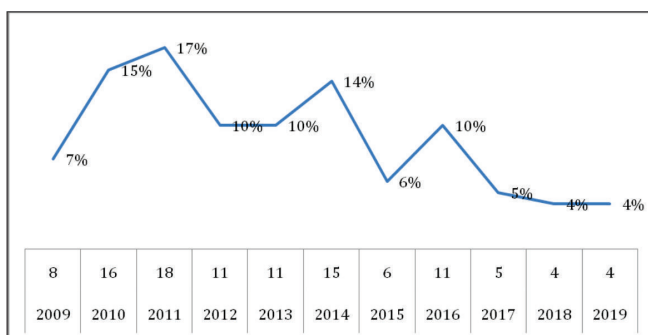

Grafikon 1. (Ne)dovršenost krivičnog djela

Od ukupnog broja (N=109) analiziranih krivičnih djela njih 61 (55%) se je odnosilo na ubistvo u pokušaju, a nešto manje (48 ili 44%) su činila dovršena krivična djela ubistva, odnosno krivična djela u kojima je nastupila smrt kao fatalna posljedica ovog krivičnog djela. U njihovoj strukturi u značajnoj mjeri su preovladavala tzv. obična ub-

istva, odnosno osnovni oblik krivičnog djela ubistva iz čl. 166. stav 1. KZ FBiH (njih 105, 96,3%), dok su tek 3,7% djela (4) činila teška ubistva, odnosno kvalifikovani oblici ubistva. Pri tome, među kvalifikovanim oblicima ubistva većinu su predstavljala ubistva koja su izvršena na okrutan način (3), a u samo jednom predmetu procesuirano je krivično djelo ubistva iz koristoljublja. I rezultati nekih drugih istraživanja su pokazali da među homicidentima u znatnom obimu prevladavaju učinitelji običnih u odnosu na učinitelje teških ubistava.³⁴ Dodatno, kada je riječ o našem istraživanju od 105 običnih ubistava njih 81 (77,1%) je izvršeno samostalno, dok je približno ¼ ubistva (24 ili 22,9%) izvršena u sticaju sa drugim krivičnim djelima, od čega najveći broj u sticaju sa jednim krivičnim djelom, ali je zabilježeno i nekoliko slučajeva u kojima je ubistvo izvršeno u sticaju sa dva ili više krivičnih djela. Neznatno više procenete izvršenja ubistava u sticaju sa drugim krivičnim djelima (28,2%) su u okviru svoga istraživačkog uzorka evidentirali R. Prpić, S. Gluščić i M. Kondor Langer.³⁵

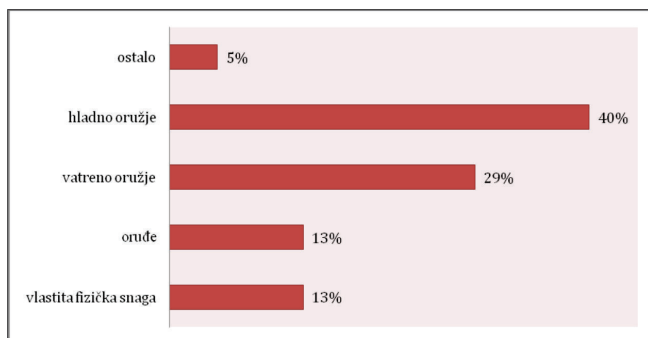
Grafikon 2. Krivična djela ubistva po godinama

U drugoj polovini prethodne decenije (uz izuzetak 2016.) bilježi se pad sudskih odluka kojima su optuženi oglašeni krivim za činenje krivičnog djela ubistva. Nije poznato da li se trend pada broja sudskim presudama utvrđenih krivičnih djela ubistva na području Tuzlanskog kantona može pripisati generalnom padu broja ubistava u Bosni i Hercegovini tokom posljednjih godina ili pak slabijem radu

34 Dundović, D., *Ubojstva intimnih partnera i alkohol*, Hrvatski ljetopis za kazne-no pravo i praksu (Zagreb), vol. 15, broj 1/2008, str. 189

35 Prpić, R., Gluščić, S., Kondor-Langer, M., *Obiteljska ubojstva: pojedini aspekti kaznenog postupka*, Policija i sigurnost (Zagreb), br. 4/2016, str. 329

pravosuđa, bilo da je riječ o smanjenju broja procesuiranih predmeta krivičnog djela ubistva ili smanjenju broja osuđujućih presuda za ovo krivično djelo.

Grafikon 3. Sredstvo izvršenja ubistva

Iz prethodnog grafikona je vidljivo da je najveći dio ubistava (40%) izvršen upotrebom hladnog oružja (nož, sjekira i sl.) (njih 44), a zatim vatrenog oružja (pištolj, puška i sl.) sa 29% (32). Manji procenat otpada na ona krivična djela u kojim je kao sredstvo izvršenja korišteno različito oruđe (drvena motka, drvena letva, platneni kanap, platneni kaiš, kolac i sl.) sa 13% (14), vlastita fizička snaga sa 11% (14) ili neko drugo sredstvo (paljenje, utopljenje, eksplozivna naprava, nebriga i sl.) sa svega 5% (5). Slične postotke izvršenja ubistva hladnim i vatrenim oružjem u susjednoj Republici Hrvatskoj u svom istraživanju bilježe O. Miermayer³⁶ i Draganić i drugi,³⁷ dok je u istraživačkom uzorku M. Kondor Langer i R. Prpića veći procenat ubistava izvršen vatrenim oružjem (39%) u odnosu na hladno oružje (28,1%).³⁸

36 Mittermayer, O., *Presude na Županijskom sudu u Zagrebu za kazneno djelo ubojstva i teškog ubojstva od 1998. do 2002. godine*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 14, broj 1/2007, str. 125

37 Draganić, M., Kovačević, D., Mužinić, L., Sušac, N., *Alkohol kao kriminogeni čimbenik kod ubojstva i pokušaja ubojstva*, Ljetopis socijalnog rada, br. 2/2016, str. 312

38 U istraživačkom uzorku M. Kondor Langer i R. Prpića od 128 ubistava njih 50 ili 39% je izvršeno vatrenim oružjem, dok je hladnim oružjem prouzrokovana smrt 36 osoba (28,1%), 11,7% žrtava je usmrćeno korištenjem vlastite fizičke snage (rukama ili nogama) a preostali dio ubistava izvršen je korištenjem nekih drugih sredstava. Više u: Kondor-Langer, M., Prpić, R., *Obiteljska ubojstva u Republici Hrvatskoj: obilježja počinitelja i žrtava sobzirom na sredstvo počinjenja*, Kriminalističke teme, br. 5/2017, str. 174

Navedeni podaci se donekle razlikuju u odnosu na podatke o korištenim sredstvima izvršenja krivičnog djela ubistva u globalnim razmjerama. Prema podacima *United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC)* 2012. godine 41%,³⁹ a 2017. godine čak 54% ubistava širom svijeta izvršeno je korištenjem vatrenog oružja.⁴⁰ Ipak, primjetno je da udio vatrenog oružja u sredstvima izvršenja ubistva nije isti na svim kontinentima. Primjera radi, 2012. godine najveći udio ovih sredstava izvršenja homicidnih delikata zabilježen je na prostorima Amerika (66%), što i ne iznenađuje imajući u vidu izuzetno liberalnu politiku legalne nabavke i posjedovanja vatrenog oružja u mnogim američkim državama, posebno na prostoru Sjedinjenih Američkih Država. S druge strane, najmanji procenat ubistava izvršenih vatrenim oružjem u ovoj godini registrovan je u Okeaniji (10%).⁴¹ U Evropi je postotak ubistava izvršenih vatrenim oružjem 2012. godine iznosio 13%,⁴² a 2011. i 2017. godine nešto malo iznad 20%.⁴³ Zaključno, možemo konstatirati kako postoje indicije da je udio ubistava izvršenih vatrenim oružjem u našem istraživačkom uzorku nešto veći u odnosu na evropske prosjeke, što i ne iznenađuje imajući u vidu da se u Bosni i Hercegovini u postratnom periodu bilježi pojačano (ilegalno) posjedovanje vatrenog oružja.

U posmatranom razdoblju u približno dvije trećine slučajeva kao prostor izvršenja krivičnog djela ubistva (njih 69) učinitelji su koristili neko javno mjesto (ulicu, trg, park, javni put i sl.), dok je ubistvo izvršeno u zatvorenom prostoru u 37% slučajeva (njih 40), pri čemu je najveći broj ovih ubistava izvršen u kući ili stanu. Pretežno izvršenje ubistava na javnom mjestu (40,2%) zabilježili su i M. K. Mohanty i drugi.⁴⁴

---

39 *Global Study on Homicide: Trends, Contexts, Data*, United Nations Office on Drugs and Crime, Vienna, 2013., str. 65

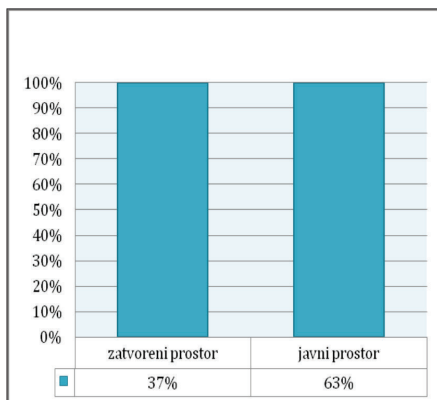
40 Tokom 2017. godine 54% ubistava u svijetu izvršeno je vatrenim oružjem, 22% upotrebom noža ili drugih oštrih predmeta, a 24% korištenjem otrova ili nekih drugih sredstava izvršenja. Vidi: *Global Study on Homicide: Executive Summary*, United Nations Office on Drugs and Crime, Vienna, 2019., str. 19

41 *Global Study on Homicide: Trends, Contexts, Data*, United Nations Office on Drugs and Crime, Vienna, 2013., str. 66

42 Ibid

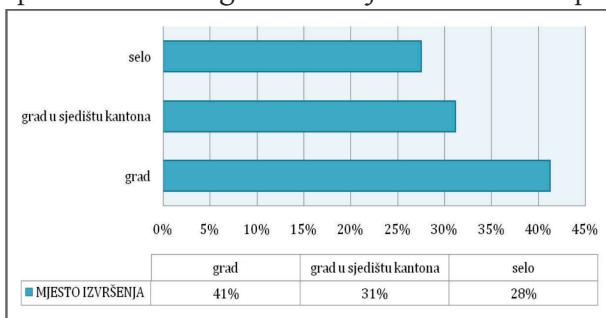
43 *Global Study on Homicide: Understanding Homicide (Typologies, Demographic Factors, Mechanisms and Contributors)*, United Nations Office on Drugs and Crime, Vienna, 2019., str. 77

44 Mohanty, M. K., Mohanty, S., Acharya, S., *Circumstances of Crime in Homicidal Deaths*, Medicine, Science and the Law, vol. 44, no. 2, 2004, str. 160-164

Grafikon 4. Prostor izvršenja ubistva

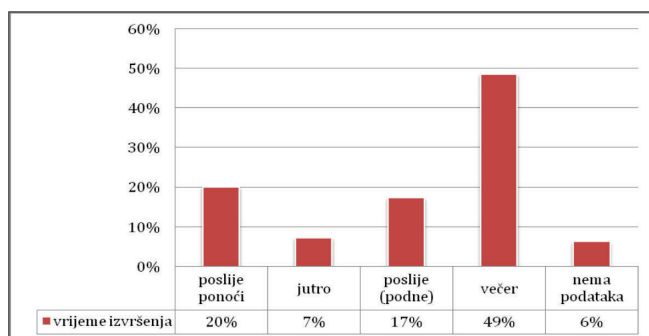
S druge strane, O. Mittermayer⁴⁵ je u okviru svoga istraživanja došao do suprotnih spoznaja te je utvrdio da je 57,3% ubistava izvršeno u porodičnoj kući ili stanu, dakle u zatvorenom prostoru, a slične procenete (56%) izvršenja ubistva u zatvorenim prostorima (kuća, stan, ugostiteljski objekat) bilježe i Draganić i drugi.⁴⁶ Na kraju, E. Kordić i M. Kondor Langer su uvrstile kako je u zatvorenom prostoru izvršeno 76,6% ubistava, dok je u otvorenoj sredini izvršeno 23,4% datih krivičnih djela.⁴⁷ Ipak, ovakvi rezultati su očekivani imajući u vidu da su predmetom ovog istraživanja bila ubistva u porodici.

Grafikon 5. Mjesto izvršenja ubistva

- 45 Mittermayer, O., *Presude na Županijskom sudu u Zagrebu za kazneno djelo ubojstva i teškog ubojstva od 1998. do 2002. godine*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 14, broj 1/2007, str. 126
- 46 Draganić, M., Kovačević, D., Mužinić, L., Sušac, N., *Alkohol kao kriminogeni čimbenik kod ubojstva i pokušaja ubojstva*, Ljetopis socijalnog rada, br. 2/2016, str. 312
- 47 Kordić, E., Kondor-Langer, M., *Vremenska i prostorna obilježja ubojstava u obitelji u RH*, Kriminalistička teorija i praksa, vol. 3, br. 2/2016, str. 242

Na području Tuzlanskog kantona homicidalni kriminalitet u značajnoj mjeri predstavlja problem urbanih sredina. Naime, više od dvije trećine ubistava (72%) izvršeno je u gradskim sredinama, dok je tek 28% ovih krivičnih djela (njih 30) učinjeno na selu. Dodatno, približno jedna trećina homicidalnih delikata izvršena je u Tuzli kao najvećem urbanom centru i administrativnom središtu Tuzlanskog kantona. I E. Kordić i M. Kondor Langer su u okviru svoga istraživanja uvrstile da ubistva većim djelom predstavljaju problem urbanih sredina te da je od 128 ubistava njih 77 (60,2%) učinjeno u gradu, a 51 (39,8%) na selu.⁴⁸

Grafikon 6. Vrijeme izvršenja ubistva

Većina ubistava (53 ili 49%) na području Tuzlanskog kantona koja su procesuirana u naznačenom periodu su izvršena u večernjim satima (18-24 sati), a značajan broj ubistava (22 ili 20%) izvršen je i u vremenu od ponoći do ranih jutarnjih sati (00-06 sati). Podatak da je najveći broj ubistava izvršen u noćnim satima se, između ostalog, može objašnjavati time da učinitelji ovakav kriminalni poduhvat obično poduzimaju tokom večeri kako bi se mogućnosti otkrivanja i svjedočenja o njihovim (zlo)djelima svele na što manju mjeru. To je i razumljivo imajući u vidu da je riječ o krivičnim djelima koja izazivaju izuzetno snažnu osudu javnosti i za koja su propisane jako stroge kazne. Najčešće izvršenje ubistva upravo u noćnim satima u okviru svojih istraživanja bilježe i Z. Đurđević,⁴⁹ M. Adinkrah,⁵⁰ O. Mitter-

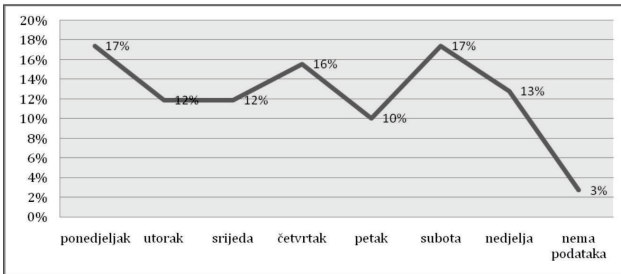
48 *Ibid*, str. 241

49 Đurđević, Z., *Krivična dela ubistva: etiološke i fenomenološke karakteristike*, Službeni glasnik, Beograd, 2014, str. 348

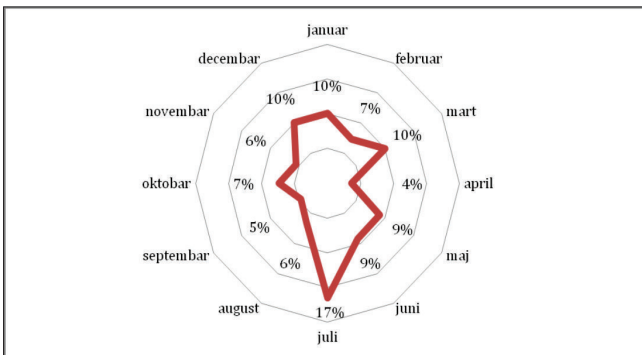
50 Adinkrah, M., *Women Who Kill Their Husbands: Matricides in Contemporary Ghana*, *Agressive Behaviour*, vol. 33, no. 6/2007., str. 531

mayer⁵¹ T. Cussen i W. Bryant⁵² te Draganić i drugi.⁵³ Kada je riječ o danima u sedmici tokom kojih su vršena ubistva primjetno je da je nešto veći dio ubistava izvršen ponedjeljkom i subotom (19 ili 17%), a najmanji petkom (11 ili 10%). U 3% predmeta nije bilo moguće utvrditi dan izvršenja ubistva.

Grafikon 7. Dani izvršenja ubistva

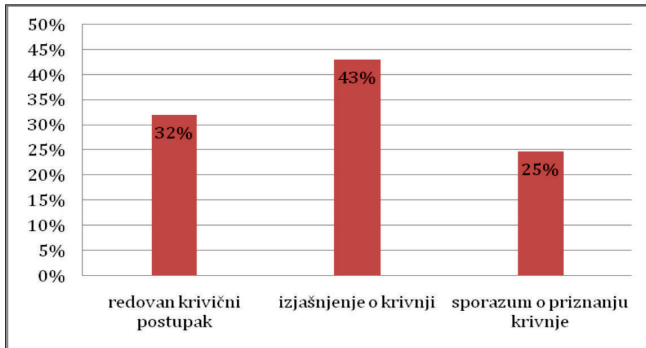

Grafikon 8. Vrijeme izvršenja ubistva u toku godine

Ukoliko se posmatra vremenska disperzija učinjenja krivičnog djela ubistva po mjesecima u toku godine primjetno je da je najveći broj ubistava izvršen tokom mjeseca jula (18 ili 17%) te u januaru, martu i decembaru (11 ili 10%), a najmanji u aprilu (4%). E. Kordić

- 51 Mittermayer, O., *Presude na Županijskom sudu u Zagrebu za kazneno djelo ubojstva i teškog ubojstva od 1998. do 2002. godine*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 14, broj 1/2007, str. 126
- 52 Cussen, T., Bryant, W., *Domestic/family homicides in Australia*, *Research in Practice*, 38, 2015, str. 1-7
- 53 Draganić, M., Kovačević, D., Mužinić, L., Sušac, N., *Alkohol kao kriminogeni čimbenik kod ubojstva i pokušaja ubojstva*, *Ljetopis socijalnog rada*, br. 2/2016, str. 312

i M. Kondor Langer su u okviru svoga istraživačkog uzorka evidencijalno drugačiju temporalnu distribuciju učinjenja krivičnog djela ubistva po mjesecima, izuzev što su i one utvrdile kako je najmanji broj ubistava izvršen u aprilu.⁵⁴ S druge strane, Z. Đurđević je u svome istraživanju utvrdio kako je najveći broj ubistava u Srbiji u periodu od 2007. do 2009. godine izvršen upravo u mjesecu aprilu (337).⁵⁵

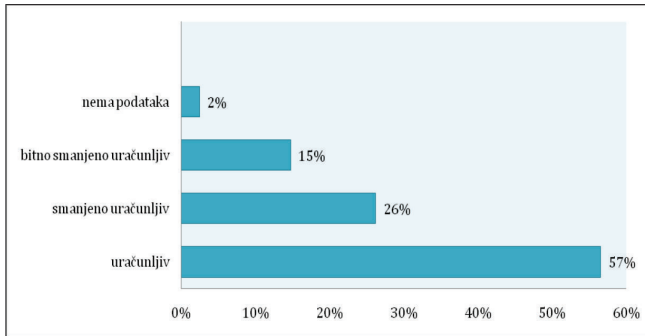

Grafikon 9. Način okončanja krivičnog postupka

Od 109 posmatranih krivičnih postupaka koji su u periodu od 2009. do 2019. godine okončani donošenjem osuđujuće presude za krivično djelo ubistva pred Kantonalnim sudom u Tuzli manji dio je završen u redovnoj krivičnoj proceduri (35 ili 32%), dok je približno dvije trećine postupaka okončano primjenom neke od sumarnih formi postupanja, tačnije primjenom instituta izjašnjavanja o krivnji, koji je korišten u 47 predmeta (43%) te sporazuma o priznanju krivnje, koji je zaključen u 27 predmeta (25%). Imunitet svjedoka i izdavanje kaznenog naloga nisu korišteni niti u jednom slučaju. Kada je riječ o ovom posljednjem obliku tzv. skraćениh krivičnih postupaka njegova primjena povodom krivičnih djela ubistva nije ni moguća, jer se on shodno odredbama čl. 350. st. 1. ZKP FBiH može primjenjivati samo za krivična djela sa propisanom kaznom zatvora do pet godina ili novčanom kaznom, a za ubistvo se može izreći kazna zatvora od najmanje pet godina ili veća kazna.

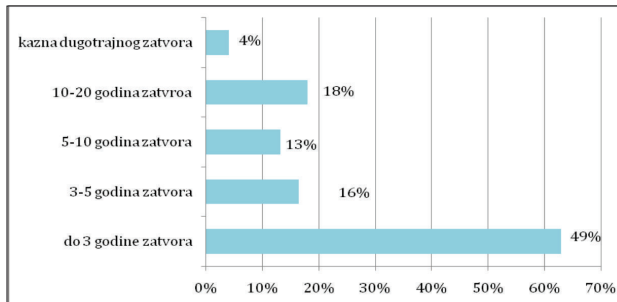
54 Kordić, E., Kondor-Langer, M., *Vremenska i prostorna obilježja ubojstava u obitelji u RH*, Kriminalistička teorija i praksa, vol. 3, br. 2/2016, str. 245

55 Đurđević, Z., *Krivična dela ubistva: etiološke i fenomenološke karakteristike*, Službeni glasnik, Beograd, 2014, str. 347

Grafikon 10. *Stepen uračunljivosti učinitelja*

Od 122 osobe koje su participirale u učinjenju krivičnih djela ubistva njih 69 je *tempore criminis* bilo uračunljivo (57%), 32 smanjeno uračunljivo (26%), te 18 bitno smanjeno uračunljivo (15%). U oko 2% slučajeva nisu bili dostupni podaci za ovu varijablu. Svim osuđenim sud je izrekao kaznu zatvora, a određenom broju njih uz predmetnu kaznu dodatno je izrečena i neka od mjera sigurnosti. Niti u jednom predmetu nije izrečena neka od mjera upozorenja (sudska opomena ili uvjetna osuda) što je i razumljivo imajući u vidu težinu procesuiranih krivičnih djela. Također nisu izricane ni maloljetničke krivične sankcije. Svim osuđenim za neko od teških ubistava (4) je izrečena kazna dugotrajnog zatvora.

Grafikon 11. *Izrečene kazne zatvora*

Shodno odredbama čl. 166. KZ FBiH za krivično djelo ubistva se može izreći kazna zatvora od pet do dvadeset godina, a za kvalifikovane oblike ubistva (tzv. teška ubistva) kazna zatvora od najmanje deset godina, odnosno od deset do dvadeset godina ili kazna dugotrajnog zatvora u trajanju od dvadeset jedne do četrdeset pet godina.

Imajući u vidu podatke iz prethodnog grafikona primjetno je da je u oko dvije trećine predmeta (79 ili 65%) izrečena kazna zatvora ispod pet godina, što znači da je primjenjen institut ublažavanja kazne, dok je u 35% slučajeva izrečena zatvorska kazna unutar kaznenog okvira propisanog za krivično djelo ubistva. Kazna dugotrajnog zatvora izrečena je četvorici učinitelja teškog ubistva u granicama kazne koja je propisana za to krivično djelo. Veliki udio izrečenih kazni zatvora za krivično djelo ubistva u trajanju ispod pet godina tj. ublaženih kazni (oko 60%) u okviru svog istraživanja je utvrdio i D. Kos.⁵⁶ S druge strane, I. Nađ u svom istraživačkom uzorku bilježi nešto niži udio izrečenih kazni zatvora ispod pet godina (37,4%),⁵⁷ a R. Prpić i drugi znatno niži (17,9%).⁵⁸ Imajući u vidu navedeno primjetno je da je nadležni sud čije smo odluke analizirali u okviru ovog istraživanja češće primjenjivao institut ublažavanja kazne i izricao kazne zatvora ispod pet godina u odnosu na sudove čije su odluke bile predmetom analize u prethodno spomenutim istraživanjima te bi se mogao izvesti zaključak i da je baštiniio relativno blagu politiku sankcioniranja. To pogotovo ukoliko se ima u vidu da je od sveukupnog broja učinitelja dovršenog krivičnog djela ubistva (45) čak jednoj četvrtini učinitelja (njih 12 ili 24,4%) izrečena kazna zatvora ispod pet godine (ublažena kazna).⁵⁹ S druge strane, od 77

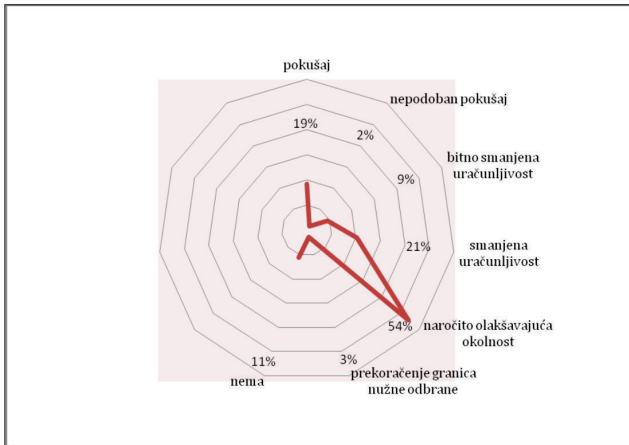
56 Kos, D., *Zakonska i sudska politika kažnjavanja županijskih sudova u Republici Hrvatskoj - ubojstvo, razbojništvo i teško djelo protiv sigurnosti javnog prometa*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 11, broj 2/2004, str. 440

57 Nađ, I., *Obiteljska ubojstva u Republici Hrvatskoj*, magistarski stručni rad, Zagreb, 2001., navedeno prema: Kondor-Langer, M., *Obiteljska ubojstva: ranije delinkventno ponašanje i tijek kaznenog postupka*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 22, broj 1/2015, str. 159

58 Prpić, R., Gluščić, S., Kondor-Langer, M., *Obiteljska ubojstva: pojedini aspekti kaznenog postupka*, Policijska i sigurnost (Zagreb), br. 4/2016, str. 330

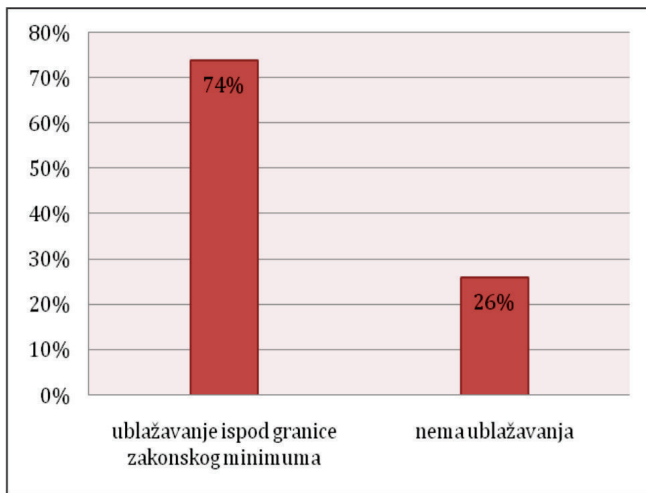
59 Z. Horvatić upozorava kako prilikom ocjene prirode sudske politike kažnjavanja za krivično djelo ubistva treba biti krajnje oprezan i izvoditi zaključke o istoj na osnovu omjera izrečenih kazni ispod posebnog minimuma samo za dovršena krivična djela. Činjenica da je sud izricao kazne ispod posebnog minimuma, odnosno da je ublažavao kazne za krivična djela ubistva u pokušaju ne mora biti indikator blage kaznene politike s obzirom da se u tom slučaju sud samo koristio svojim zakonskim ovlaštenjima. Tako: Horvatić, Ž., *Problem odnosa u zakonu propisane i sudskim presudama primijene kaznenopravne represije prema počiniteljima kaznenih djela*, Zagreb, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, 2/2004., str. 405.

učinitelja ubistva u pokušaju kod čak 93,5% učinitelja (72) primjenjen je institut ublažavanja kazne.

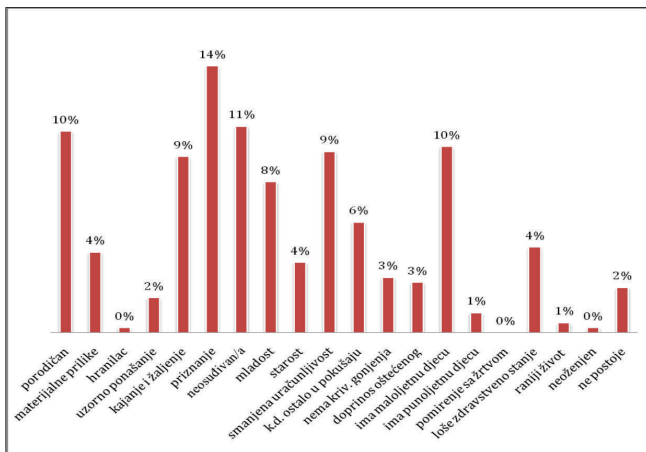
Grafikon 12. Osnovi za ublažavanje kazne

S obzirom da je u većini predmeta korišten institut ublažavanja kazne bilo je zanimljivo istražiti zakonske osnove na temelju kojih je sud izvršio ovakav način odmjeravanja iste. Sud je kao osnov za ublažavanje kazne najčešće koristio olakšavajuće okolnosti, koje je cijenio kao naročito olakšavajuće i to u 54% slučajeva (njih 82). Od općih zakonskih osnova za ublažavanje kazne u najvećem broju slučajeva kao osnov za ublažavanje kazne sud je utvrdio smanjenu uračunljivost (31 ili 21%), a najrjeđe prekoračenje granica nužne odbrane (4 ili 3%). Pojedini opći zakonski osnovi za ublažavanje, poput pomažanja, pravne zablude iz opravdanih razloga, odoljive sile ili prijetnje i dr. uopšte nisu korišteni. U nekim presudama sud je naveo više osnova za ublažavanje kazne, a u nekim (11%) nije naveden niti jedan zakonski osnov za ublažavanje kazne premda je primjenjen dati institut. Zanimljivo je da iako se 59 procesuiranih predmeta odnosilo na pokušaj ubistva, sud je u manje od polovine predmeta (28) pokušaj istakao kao isključivi osnov za ublažavanje kazne. U preostalim predmetima (31) u kojim je procesuiran pokušaj ubistva sud je prilikom ublažavanja kazne ovaj institut zajedno sa nekim drugim okolnostima kvalificirao kao naročito olakšavajuće okolnosti te na temelju tog osnova izvršio ublažavanje kazne.

Grafikon 13. *Ublažavanje kazne kod sumarnih formi postupanja*

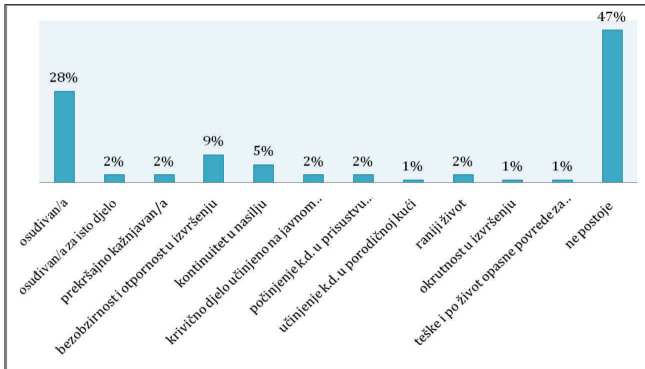
Iz prethodnog grafikona je vidljivo da je kod sumarnih formi postupanja institut ublažavanja kazne korišten u približno tri četvrtine (74%) slučajeva (55 ili 74%), dok je u 19 ili 26% slučajeva primjenjeno redovno odmjeravanje kazne, odnosno izrečena je kazna zatvora unutar kaznenog okvira.

Grafikon 14. *Olakšavajuće okolnosti prilikom odmjeravanja kazne*

Prilikom odmjeravanja zatvorske kazne za krivično djelo ubistva Kantonalni sud u Tuzli je najčešće kao olakšavajuće okolnosti koris-

tio priznanje optuženog (53 ili 14%) i njegovu raniju neosuđivanost (41 ili 11%). S druge strane, rijetko su uzimane u obzir olakšavajuće okolnosti kao što je uzorno ponašanje (7 ili 2%) ili raniji život učinitelja (1 ili 1%). Na kraju, u procesu individualizacije kazne u prosjeku je utvrđeno postojanje 3,16 olakšavajućih okolnosti po osuđenom.

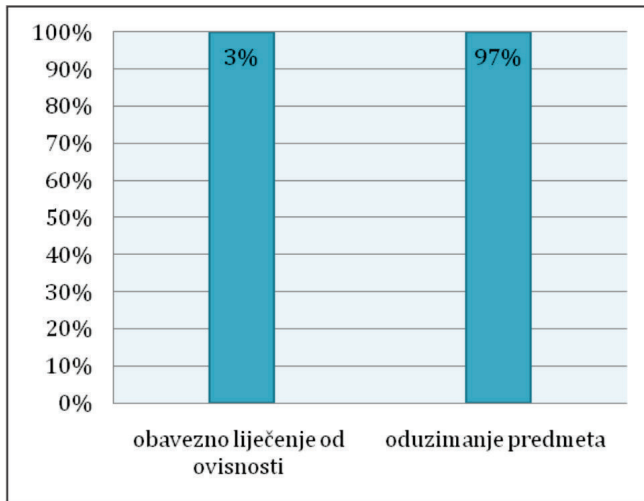
Grafikon 15. Olakšavajuće okolnosti prilikom odmjeravanja kazne

S druge strane, u procesu odmjeravanja kazne za predmetno krivično djelo sud u gotovo polovini slučajeva (60 ili 47%) nije utvrdio postojanje ni jedne otežavajuće okolnosti. U ostalim predmetima kao otežavajuće okolnosti najčešće je vrednovao raniju osuđivanost učinitelja (36 ili 28%) te njegovu bezobzirnost i upornost u učinjenju krivičnog djela (11 ili 9%), a najrjeđe raniji teške i po život opasne povrede za žrtvu (1 ili 1%). Na kraju, u prosjeku je utvrđeno postojanje tek 1,1 otežavajućih okolnosti. Zaključno se može konstatirati kako je prosječan broj utvrđenih olakšavajućih i otežavajućih okolnosti u okviru predmetnog istraživanja sličan broju datih okolnosti utvrđenih u okviru nekih drugih (istina rijetkih) istraživanja ovog tipa,⁶⁰ te generalno da je relativno skroman imajući u vidu broj okolnosti koje bi sud trebao uzeti u obzir prilikom odmjeravanja kazne, a koje su, *exempli gratia*, navedene u zakonu.

Od sveukupnog broja osuđenih osoba za krivično djelo ubistva za njih 73 (59,8%) uz kaznu zatvora kao splementarna mjera je

60 Kos, D., *Zakonska i sudska politika kažnjavanja županijskih sudova u Republici Hrvatskoj - ubojstvo, razbojništvo i teško djelo protiv sigurnosti javnog prometa*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 11, broj 2/2004, str. 450

izrečena neka od mjera sigurnosti. Neznatno niže procenete izricanja mjera sigurnosti učiniteljima krivičnog djela ubistva u svom istra-

Grafikon 16. Izrečene mjere sigurnosti učiniteljima ubistva

živačkom uzorku je zabilježio D. Dundović (53,7%),⁶¹ a nešto više M. Kondor Langer.⁶² Kantonalni sud u Tuzli niti jednom učinitelju krivičnog djela ubistva nije izrekao mjeru sigurnosti zabrane upravljanja motornim vozilom ili mjeru zabrane vršenja poziva, aktivnosti ili funkcija. Za pretpostaviti je da niti jedan učinitelj krivično djelo ubistva nije pokušao ili izvršio upotrebom motornog vozila i kršenjem saobraćajnih propisa, odnosno da se nisu stekli zakonski uvjeti za izricanje ove mjere sigurnosti. Ista pretpostavka vrijedi i kad je u pitanju izricanje druge mjere sigurnosti. Međutim, simptomatično

61 Dundović, D., *Razlike u nekim socioekonomskim, fenomenološkim i penološkim obilježjima počinitelja ubojstava intimnih partnera obzirom na spol počinitelja*, magistarski rad, Zagreb, 2005., navedeno prema: Kondor-Langer:, M., *Obiteljska ubojstva: ranije delinkventno ponašanje i tijekom kaznenog postupka*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 22, broj 1/2015, str. 159

62 M. Kondor Langer u okviru svoga istraživanja je utvrdila da su učiniteljima osnovnog oblika ubistva mjere sigurnosti izricane u nešto manje od 2/3 slučajeva, a učiniteljima kvalifikovanog oblika ubistva u nešto više od 3/4 slučajeva. Uporedi: Kondor-Langer:, M., *Obiteljska ubojstva: ranije delinkventno ponašanje i tijekom kaznenog postupka*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 22, broj 1/2015, str. 179

je da niti jednom učinitelju sud nije odredio mjeru sigurnosti obaveznog psihijatrijskog liječenja, iako je iz grafikona 10. vidljivo da je 41% osoba (njih 50) ubistvo učinilo u stanju smanjene ili bitno smanjene uračunljivosti, što predstavlja zakonski osnov za potencijalno izricanje mjere sigurnosti obaveznog psihijatrijskog liječenja, uz ispunjenje i nekih drugih zakonskih uslova. Od sveukupnog broja onih kojima su izrečene mjere sigurnosti samo dvojici učinitelja (3%) je izrečena mjera obaveznog liječenja od ovisnosti, a u slučaju čak njih 71 (97%) je kao mjera sigurnosti izricano oduzimanje predmeta (razna sječiva, pištolji, puške i sl.). I M. Kondor Langer je u okviru svog istraživanja evidentirala da je u strukturi izrečenih mjera sigurnosti bila najzastupljenija mjera oduzimanja predmeta, no u znatno nižem obimu u odnosu na predmetno istraživanje (35%).⁶³

Zaključna razmatranja

Cilj predmetnog istraživanja bio je sagledati neke osnovne karakteristike krivičnih djela ubistva koja su učinjena na području Tuzlanskog kantona te koja su procesuirana pred Kantonalnim sudom u Tuzli kao stvarno i mjesno nadležnim sudom tokom protekle decenije. Istraživanje je pokazalo da je na području Kantona u posmatranom periodu ostvareno nešto više pokušaja nego dovršenih krivičnih djela ubistva. Pri tome, u strukturi analiziranih djela u izuzetno velikom obimu su preovladavala obična ubistva, dok je teških ubistava učinjeno svega nekoliko. Ono što može potencijalno ohrabriti jeste činjenica da je tokom posljednjih godina smanjen broj presuda kojim su optuženi oglašeni krivim za krivično djelo ubistva pred spomenutim sudom.

Većina krivičnih djela izvršena je upotrebom hladnog oružja, no u značajnom omjeru je pri učinjenju datog krivičnog djela korišteno i vatreno oružje (29%) te postoje indicije da je udio ubistava izvršenih vatrenim oružjem u ovom istraživačkom uzorku nešto veći u odnosu na evropske prosjeke. Takvo što i ne iznenađuje imajući u vidu da se u Bosni i Hercegovini u postratnom periodu bilježi pojačano (ilegalno) posjedovanje vatrenog oružja. S tim u vezi, neophodno je poduzeti dodatne aktivnosti kako bi se smanjio posjed vatrenog oružja među građanstvom, kao potencijalni uzročnik homiciditeta.

63 Kondor-Langer, M., *Obiteljska ubojstva: ranije delinkventno ponašanje i tijek kaznenog postupka*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 22, broj 1/2015, str. 168

Kada je riječ o vremenskim odrednicama ovih krivičnih djela značajan dio istih počinjen je u noćnim satima ili iza ponoći. Podatak da je najveći broj ubistava izvršen u noćnim satima se, između ostalog, može objašnjavati time da učinitelji obično ovakav kriminalni poduhvat poduzimaju tokom večeri kako bi se mogućnosti otkrivanja i svjedočenja o njihovim (zlo)djelima svele na što manju mjeru. To je i razumljivo imajući u vidu da je riječ o krivičnim djelima koja izazivaju izuzetno snažnu osudu javnosti i za koja su propisane jako stroge kazne. Najčešće izvršenje ubistva upravo u noćnim satima zabilježeno je i u mnogim drugim istraživanjima. Dodatno, ubistva na području Tuzlanskog kantona najčešće su vršena ponedjeljkom i subotom te tokom mjeseca jula, a najrjeđe tokom aprila. S druge strane, kada je riječ o prostornim odrednicama ubistva zanimljivo je da je približno dvije trećine ovih djela (63%) izvršeno na nekom javnom mjestu (ulica, trg, park itd.), a još veći udio istih izvršen je u gradskim (urbanim) sredinama.

Približan procenata krivičnih postupaka (68%) u kojima su optuženi oglašeni krivim za krivično djelo ubistva pred Kantonalnim sudom u Tuzli okončan je primjenom neke od sumarnih formi postupanja, tačnije primjenom instituta izjašnjavanja o krivnji, koji je korišten u 47 predmeta (43%) te sporazuma o priznanju krivnje, koji je zaključen u 27 predmeta (25%). Manji dio postupaka je završen u redovnoj krivičnoj proceduri (35 ili 32%).

Što se tiče sankcioniranja učinitelja analiziranih krivičnih djela svim učiniteljima teškog ubistva (4) su izrečene kazne dugotrajnog zatvora. S druge strane, svim učiniteljima osnovnog oblika ubistva su izricane zatvorske kazne. Pri tome, prema u oko dvije trećine predmeta (79 ili 65%) izrečena je kazna zatvora ispod pet godina, što znači da je primjenjen institut ublažavanja kazne, dok je u 35% slučajeva izrečena zatvorska kazna unutar kaznenog okvira propisanog za krivično djelo ubistva. Sud je kao osnov za ublažavanje kazne najčešće koristio naročito olakšavajuće okolnosti i to u oko 45% slučajeva. Od općih zakonskih osnova za ublažavanje kazne u najvećem broju slučajeva kao osnov za ublažavanje kazne utvrđen je pokušaj krivičnog djela i to u 16% slučajeva. Prilikom odmjeravanja zatvorske kazne i izricanja iste u granicama kazne koja je propisana za krivično djelo ubistva sud je najčešće uzimao u obzir sljedeće olakšavajuće okolnosti: priznanje i raniju neosuđivanost učinitelja, a najrjeđe uzorno ponašanje, da je roditelj punoljetnog djeteta te raniji život učinitelja. Kao otežavajuće okolnosti najčešće su vrednovani: raniju osuđivanost (povrat), potom bezobzirnost i upornost u učinjenju krivičnog djela te kontinuitet u nasilju. Prema 59,8%

učinitelja uz kaznu zatvora dopunski je izrečena neka od mjera sigurnosti i to dominantno mjera oduzimanja predmeta. Simptomatično je da niti jednom učinitelju sud nije odredio mjeru sigurnosti obaveznog psihijatrijskog liječenja, iako je približno 40% učinitelja ubistvo učinilo u stanju smanjene ili bitno smanjene uračunljivosti, što predstavlja zakonski osnov za potencijalno izricanje mjere sigurnosti obaveznog psihijatrijskog liječenja, uz ispunjenje i nekih drugih zakonskih uslova. Na kraju, vjerujemo kako neki od dobivenih rezultata mogu poslužiti kao odgovarajuća platforma nadležnim tijelima prilikom kreiranja programa prevencije ovog izuzetno teškog i ozbiljnog oblika nasilničkog kriminaliteta.

Literatura:

1. Adinkrah, M., *Women who kill their husbands: Matricides in contemporary Ghana*, *Aggressive Behaviour*, 33, 2007.,
2. Auerhahn, K., *Just another crime? Examining disparity in homicide sentencing*, *Sociological Quarterly*, 2007,
3. Bridges, S., Tatum, K., Kunselman, J., *Domestic Violence Statutes and Rates of Intimate Partner and Family Homicide: A Research Note*, *Criminal Justice Policy Review*, vol. 19, no. 1/2008,
4. Cussen, T., Bryant, W., *Domestic/family homicide in Australia*, *Research in Practice*, 38, 2015,
5. Delisi, M., Scherer, A. M., *Multiple Homicide Offenders: Offense Characteristic, Social Correlates and Criminal Careers*, *Criminal Justice and Behavioral*, vol. 33, no. 3/2006.,
6. Diem, Ch., Pizarro, J., *Social Structure and Family Homicides*, *Journal of Family Violence*, vol. 25, no. 5/2010,
7. Draganić, M., Kovačević, D., Mužinić, L., Sušac, N., *Alkohol kao kriminogeni čimbenik kod ubojstva i pokušaja ubojstva*, *Ljetopis socijalnog rada*, br. 2/2016,
8. Dundović, D., *Ubojstva intimnih partnera i alkohol*, *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb)*, vol. 15, broj 1/2008,
9. Đurđević, Z., *Krivična dela ubistva: etiološke i fenomenološke karakteristike*, *Službeni glasnik*, Beograd, 2014,
10. Fegadel, A., Heide, K., *Offspring Perpetrated Familicide: Examining Family Homicides Involving Parents as Victims*, *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, vol. 61, no 1/2017,

11. Ferguson, C., White, D., Cherry, S., Lorenz, M., Bhimani, Z., *Defining and Classifying Serial Murder in The Context of Perpetrator Motivation*, Journal of Criminal Justice, vol. 31, no. 3/2003,
12. Gallup-Black, A., *Twenty Years of Rural and Urban Trend in Family and Intimate Partner Homicide: Does Place Matter?*. Homicide Studies, 2005.,
13. *Global Study on Homicide: Executive Summary*, United Nations Office on Drugs and Crime, Vienna, 2019.,
14. *Global Study on Homicide: Homicide Trends, Patterns and Criminal Justice Response 2019*, United Nations Office on Drugs and Crime, Vienna, 2019.,
15. *Global Study on Homicide: Understanding Homicide (Typologies, Demographic Factors, Mechanisms and Contributors)*, United Nations Office on Drugs and Crime, Vienna, 2019.,
16. Heide, K. M., Petee, T. A., *Weapons Used By Juveniles and Adult Offender in US Parricide Cases*, Journal of Interpersonal Violence, vol. 22, no 11, 2007,
17. Horvatić, Ž., *Problem odnosa u zakonu propisane i sudskim presudama primijenjene kaznenopravne represije prema počiniteljima kaznenih djela*, Zagreb, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, 2/2004.,
18. Johnson, B., Van Wingerden, S., Nieuwbeerta, P., *Sentencing Homicide Offenders in the Netherlands: Offender, Victim and Situational Influences in criminal Punishment*, Criminology, 4, 2010,
19. Jovanović, D., *Analiza povezanosti kriminalnog ponašanja sa psihičkim osobinama počinitelaca kriminalnih djela*, Biomedicinska istraživanja, br. 2/2018,
20. Jovanović, D., Novaković, M., Medenica, S. Petrović, N., Salamadić, A., *Analiza uticaja socioekonomskih faktora na strukturu ličnosti ubica*, Biomedicinska istraživanja, br. 3/2012,
21. Kondor-Langer, M., *Obiteljska ubojstva: ranije delinkventno ponašanje i tijekom kaznenog postupka*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 22, br. 1/2015,
22. Kondor-Langer, M., Prpić, R., *Obiteljska ubojstva u Republici Hrvatskoj: obilježja počinitelja i žrtava sobzirom na sredstvo počinjenja*, Kriminalističke teme, br. 5/2017,
23. Kordić, E., Kondor-Langer, M., *Vremenska i prostorna obilježja ubojstava u obitelji u RH*, Kriminalistička teorija i praksa, vol. 3, br. 2/2016,

24. Kos, D., *Zakonska i sudska politika kažnjavanja županijskih sudova u Republici Hrvatskoj - ubojstvo, razbojništvo i teško djelo protiv sigurnosti javnog prometa*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 11, broj 2/2004,
25. Kovačević, R., Kecman, B., *Psihopatološka i kriminološka obeležja počinitelaca ubistva u porodici*, Engrami, br. 1-2, 2003,
26. Kovačević, R., Kecman, B., *Ubistvo u porodici*, Institut za kriminološka i sociološka istraživanja u Beogradu, Beograd, 2006.,
27. Kovčo Vukadin, I., Vukosav, J., *Obiteljska ubistva kao fatalni oblik obiteljskog nasilja u: Psihologija nasilja i zlostavljanja*, Osijek, 2006.,
28. Kovčo, I., *Razlike u nekim socio-ekonomskim, fenomenološkim i penološkim obilježjima počinitelja kaznenog djela ubojstva različitog spola*, doktorska disertacija, Zagreb, 1997.
29. Miterrmayer, O., *Presude na Županijskom sudu u Zagrebu za kazneno djelo ubojstva i teškog ubojstva od 1998. do 2002. godine*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 14, broj 1/2007,
30. Mohanty, M. K., Mohanty, S., Acharya, S., *Circumstances of Crime in Homicidal Deaths*, Medicine, Science and the Law, vol. 44, no. 2, 2004,
31. Mouzos, J., Rushforth, C., *Family Homicide in Australia*, Trends and Issues in Crime and Criminal Justice, 2003.,
32. Pavliček, J., Ljubin Golub, T., Kondor Langer, M., *Kriminološke i kriminalističke karakteristike ubojstava i pokušaja ubojstava policijskih službenika*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 18, broj 2/2011,
33. Pavliček, J., Milivojević Antoliš, L., Matijević, A., *Neke rodne karakteristike počinitelja ubojstava i pokušaja ubojstava u obitelji*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 19, broj 2/2012,
34. Prpić, R., Gluščić, S., Kondor-Langer, M., *Obiteljska ubojstva: pojedini aspekti kaznenog postupka*, Policija i sigurnost (Zagreb), br. 4/2016,
35. Riddick, L. et al., *Homicide in Alabama: An Analysis of Urban, Suburban and Rural Murders in the Deep South*, Forensic Science International, vol. 40, no. 2/1989,
36. Samardžić, S., *Žene kao počinioci krivičnog dela ubistva i zločin čedomorstva*, Engrami, br. 2/2008.

SOME PHENOMENOLOGICAL CHARACTERISTICS OF THE CRIME OF HOMICIDE AND SANCTIONING OF ITS PERPETRATORS

Vedad Gurda, associate professor
University of Tuzla, Faculty of Law

Amar Lukavačić, MA
University of Tuzla, Faculty of Law

SUMMARY

The subject of this paper are some of the characteristics of the basic and qualified forms of the homicide (N = 109), adjudicated by the Cantonal Court in Tuzla in period 2009-2019. It is the only court with jurisdiction to prosecute such crimes in the Tuzla Canton (Bosnia and Herzegovina) at the first instance. Also sanctions imposed on the perpetrators of these crimes (N = 122) and some features of the criminal proceedings were analyzed. In this regard, it has been established that a large number of homicides in the Tuzla Canton were carried out by using cold weapons, in urban areas and in public areas (street, square, park, etc.). When it comes to the temporal determinants of these crimes, a significant proportion of them are committed in the night or after midnight hours, usually on Mondays and Saturdays and during July. Slightly more than two-thirds of the criminal proceedings for homicide ended with the plea of guilty and plea agreement as simplified forms of criminal procedure, and only 32% of cases were completed in the ordinary criminal procedure.

At the end, to 65% perpetrators of the homicide, imprisonment was imposed below a special minimum (<5 years), ie the mitigation of punishment was applied, and it can be stated that the Cantonal Court applies a relatively mild policy of sanctioning in these cases.

More than half of the perpetrators (59.8%) were sentenced to imprisonment with some of the security measures, mostly confiscation of things acquired by crime.

Keywords: *Homicides in Tuzla Canton, criminal procedure, punishment, means of execution of homicide, time and place of execution of homicide*